

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2025-04-29

Diarienummer SFF-2025-00174

Handläggare

Erika Erlingson

E-post: erika.erlingson@stadsfast.goteborg.se

Svar på remiss om förslag på Göteborgs stads riktlinje för arbetet med mänskliga rättigheter och likvärdig service

Förslag till beslut

1. Stadsfastighetsnämnden tillstyrker kommunstyrelsens förslag till riktlinje för arbetet med mänskliga rättigheter och likvärdig service.
2. Stadsfastighetsnämnden översänder stadsfastighetsförvaltningens tjänsteutlåtande som sitt eget yttrande till kommunstyrelsen.

Sammanfattning

Stadsfastighetsnämnden har mottagit en remiss från kommunstyrelsen angående ett förslag till riktlinje för arbetet med mänskliga rättigheter och likvärdig service. Nämndens yttrande över remissen ska ha inkommit stadsledningskontoret senast den 30 maj. Stadsfastighetsförvaltningen anser att riktlinjen är omfattande och kommer kräva resurser och prioriteringar framåt. Det behöver också finnas stöd för implementering från stadsledningskontoret så att det blir ett likvärdigt genomförande av riktlinjen i det stadsgemensamma arbetet. Stadsfastighetsförvaltningen har sammanfattat sin syn på förslaget i det här tjänsteutlåtandet.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Förslaget till ny styrning inom mänskliga rättigheter medför behov av implementeringsinsatser. Utöver detta kommer löpande arbete i form av lednings- och styrningsprocesser med tillhörande stödsystem, kontroller, uppföljning och rapportering. Samtliga medför administrativa kostnader. Stadsledningskontorets bedömning är att föreliggande riktlinje kan väntas kräva utvecklingsresurser initialt, men att de administrativa kostnaderna på sikt kommer att minska genom att styrningen integreras i befintliga moment. I stort delar förvaltningen denna bedömning. Införandet av nya arbetssätt som krävs för att leva upp till krav i riktlinjen skulle sannolikt medföra behov av resurser och personal som inte finns inom förvaltningen idag, exempelvis för att årligen ”göra en sammantagen analys av samtliga informationskällor”, inklusive ”analys av synpunkter, avvikelser och påpekanden från granskningar, efter återkommande mönster som indikerar diskriminering eller marginalisering av grupper/individer.”

I dagsläget är det inte möjligt för förvaltningen att specificera eventuella ekonomiska konsekvenser av den föreslagna riktlinjen.

Bedömning ur ekologisk dimension

Rätten till en god och hälsosam livsmiljö är grundläggande och kräver tillgång till frisk luft, rent vatten, grönska och biologisk mångfald. I takt med att effekter av klimatförändringar blir alltmer påtagliga måste stora omställningar till och beslut om förebyggande eller anpassande insatser fattas. Frågan om rättvis klimatomställning kan innebära att marginaliserade grupper kan diskrimineras och riktlinjen kan i det här sammanhanget vara en hjälp att identifiera utsatta grupper.

Bedömning ur social dimension

Ärendet i sin helhet har bäring på den sociala dimensionen eftersom en förutsättning för att nå social hållbarhet är att de mänskliga rättigheterna respekteras och efterlevs. Förslaget till riktlinje utgår därför från allas lika rättigheter att ta del av stadens grunduppdrag och tar fasta på att ett kontinuerligt arbete behöver pågå för att leva upp till att stadens verksamheter i realiteten vänder sig till alla och envar – med ett särskilt fokus på grupper som annars riskerar att förbises.

Samverkan

Information ges de fackliga organisationerna i FSG den 26 maj 2025.

Bilagor

1. Förslag till Göteborgs Stads riktlinje för arbetet med mänskliga rättigheter och likvärdig service

Ärendet

Kommunstyrelsen lämnar förslag på Göteborgs Stads riktlinje för arbetet med mänskliga rättigheter och likvärdig service till stadsfastighetsnämnden att yttra sig över.

Kommunstyrelsen uppmanar remissinstanserna att särskilt beakta ett antal bifogade frågor i sina remissvar. Dessa frågor besvaras nedan i tjänsteutlåtandet. Svar ska vara tillhanda kommunstyrelsen senast den 30 maj 2025.

Beskrivning av ärendet

Kommunstyrelsen har utan eget ställningstagande remitterat ett förslag till riktlinje för arbetet med mänskliga rättigheter och likvärdig service, vilket stadsledningskontoret har tagit fram i enlighet med kommunfullmäktiges uppdrag 2024-04-25 § 157.

Kommunfullmäktiges styrning på området för mänskliga rättigheter har setts över för att bli mer ändamålsenlig och verkningsfull än i nuläget. Stadsledningskontoret har tagit fram ett förslag till riktlinje för att utforma den långsiktiga styrningen av mänskliga rättigheter. Syftet med riktlinjen är att öka verksamheternas förmåga att jobba systematiskt med att säkerställa olika gruppers rättigheter och erbjuda likvärdig service. I det arbetet ska förvaltningar och bolag synliggöra grupper som riskerar att inte få sina rättigheter tillgodosedda och/eller där utförandet riskerar att inte bli likvärdigt.

Som en del av yttrandena över remissen önskar stadsledningskontoret också få svar på nedanstående frågor.

1. Ger riktlinjen förutsättningar att arbeta på det sätt som beskrivs ovan?
Remissinstanserna får gärna motivera sina svar. Är det något som behöver ändras i riktlinjen alternativt förtydligas i stöd till riktlinjen?
2. Saknas det moment och arbetsformer i riktlinjens avsnitt 3 som enligt remissinstansernas erfarenheter är viktiga för arbetet?
3. Är riktlinjen begriplig eller finns det formuleringar som är svåra att förstå? Om så är fallet får remissinstanserna gärna beskriva vad som behöver förtydligas.

Kommunfullmäktige har genom olika uppdrag sedan år 2020 fokuserat på att styrningen genom styrande dokument behöver bli mer ändamålsenlig så att förutsättningarna för efterlevnaden ökar. Samtliga stadenövergripande program och planer har setts över, och beslut om fördjupande följduppdrag har fattats – bland annat att se över styrningen på området för mänskliga rättigheter, jämlikhet, jämställdhet och folkhälsa. Förslaget till Göteborgs Stads riktlinje för arbetet med mänskliga rättigheter och likvärdig service är en del av omformningen mot en mer ändamålsenlig styrning inom området. En sammanhållen, stadenövergripande riktlinje kan således bli en grund för stadens arbete med mänskliga rättigheter, eftersom den omfattar såväl organisationskultur som styrande strukturer och systematik.

Riktlinjen omhändertar även två uppdrag i kommunfullmäktiges budget 2024: att uppdatera modellen för normmedvetet arbetssätt och föreslå hur den kan implementeras i fler av Göteborgs Stads verksamheter, samt ge förslag på hur ansvaret för Göteborgs Stads arbete med mänskliga rättigheter kan samordnas och tydliggöras organisatoriskt.

Förvaltningens bedömning

Staden ansvarar för och tillhandahåller mycket av den offentliga verksamhet som på olika sätt berör människors vardag och livssituation. Flera av uppdragen innebär dessutom att invånare i kommunen eller användare av de kommunala verksamheterna ibland har dagliga kontakter med dessa verksamheter. Den höga frekvensen av kontakter och verksamheternas betydelse för människor innebär att det också finns risker att människors rättigheter kränks av kommunen.

Stadsfastighetsförvaltningen bedömer att riktlinjen möjliggör ett mer samlat arbete med mänskliga rättigheter i staden samt bidrar till ett gemensamt språk, en gemensam målbild och ett ansvar att prioritera arbetet. Utmaningen blir att arbeta systematiskt med riktlinjen vilket innebär att det ytterst blir en resursfråga, vilket kräver prioriteringar.

Stadsfastighetsförvaltningen bedömer också att riktlinjen generellt sett kan bidra positivt till utvecklingen av mänskliga rättigheter. Det kommer kräva tid och resurser att identifiera vilka perspektiv som är mest aktuella i olika processer och hur dessa perspektiv ska införlivas. Exempel för stadsfastighetsförvaltningen kan vara likvärdighet i drift- och underhållsverksamhet mellan olika geografiska områden. Här kan kunskap och stöd i den praktiska tillämpningen av mänskliga rättigheter behöva förstärkning från stadsledningskontoret.

Stadsledningskontoret önskar svar på ett antal frågor enligt utsänt remissutskick. Nedan besvarar förvaltningen de särskilda frågor som finns i remissutskick från kommunstyrelsen.

Ger riktlinjen förutsättningar att arbeta på det sätt som beskrivs ovan?

Motivera gärna ert svar. Är det något som behöver ändras i riktlinjen alternativt förtydligas i stöd till riktlinjen?

Utifrån att riktlinjen önskar förskjuta tyngdpunkten från olika planer och program inom området till att säkerställa en systematik inom ordinarie arbete i förvaltningar och bolag kan det bidra till att uppnå måluppfyllelse tydligare. Dock skulle arbetet fortsättningsvis gynnas av en förbättrad samordning mellan stadens ambitioner utifrån Agenda 2030 och mänskliga rättigheter samt mål- och budgetstyrning. Ambitionsnivåer och prioriteringar behöver samordnas för att möjliggöra en framgångsrik implementering.

Vad gäller genomförandet av målgruppsanalyser så är det viktigt att undersöka och analysera hur de mänskliga rättigheterna säkerställs på lokal nivå. För att kunna analysera systematiska skillnader i livsvillkor, och skillnad i tillgång till rättigheter, behöver statistik brytas ner på flera bakgrundsfaktorer, såsom till exempel kön, ålder, utbildningsbakgrund, inkomst och födelseland. Det innebär att gå längre än att bedöma medelvärden och framsteg på aggregerad nivå. Andra möjliga vägar för att kompensera för bristen på statistik är att i större utsträckning använda sig av kvalitativa metoder och involvera olika berörda grupper och civila samhället i analyser. Detta kräver resurser och prioriteringar ifrån ledning och styrning. Utmaningen blir också att systematisera och strukturera den typen av arbete.

Riktlinjens bestämmelser konkretiserar nuvarande styrning, så som kravet i samtliga nämnders reglementen 1:4; nämnden ska utföra sitt uppdrag utifrån demokratisk grundsyn, principer om mänskliga rättigheter och mot diskriminering. Förvaltningen bedömer att riktlinjen medför en ambitionshöjning i kraven på uppföljning och

rapportering, så som i de målgrupps- och behovsanalyser som enligt riktlinjen ska rapporteras till nämnden.

Riktlinjen hade kunnat gynnats av att ta fram förslag på en modell som kan beskriva olika steg i utvecklingsarbetet likt den Stockholm Stad har. Det skulle kunna bidra till en pedagogisk bild över utvecklingsarbetet och kan fungera som ytterligare stöd för alla förvaltningar. Försättningsvis anser förvaltningen att det är avgörande att stadsledningskontoret intar en både stödjande och ledande roll i arbetet med riktlinjen. Det vore också positivt att stadsledningskontoret kan ta fram vägledning, metodstöd och indikatorer att använda i arbetet med frågorna. Det vore önskvärt om det kunde erbjudas utbildning för detta. Det är också viktigt att stadsledningskontoret inte endast erbjuder stöd till förvaltningarna, utan också leder arbetet för att säkerställa att alla förvaltningar arbetar enhetligt och utifrån samma metodik. Detta är särskilt relevant för att undvika att varje förvaltning sätter sin egen ambitionsnivå eller utvecklar individuella arbetsmetoder, vilket kan skapa otydlighet och ineffektivitet.

Saknar ni moment och arbetsformer i riktlinjens avsnitt 3 som enligt era erfarenheter är viktiga för arbetet?

Förvaltningen konstaterar att i riktlinjens avsnitt 3.5c innebär att stadens styrning av riskhantering kommer att vara fördelad i minst tre olika styrande dokument. Förvaltningen bedömer att styrmiljön vore tydligare om kraven på riskhantering samlades på ett ställe, förslagsvis i riktlinjen för styrning, uppföljning och kontroll.

Är riktlinjen begriplig eller finns det formuleringar som är svåra att förstå? Om så är fallet, beskriv vad som behöver förtydligas.

I stort anser förvaltningen att riktlinjen är relativt lång och svår att ta till sig för gemene medarbetare. Kanske blir detta särskilt svårt då den är riktad till all stadens verksamhet. Den inledande delen hade med fördel kunnat finnas med som bilaga så att det viktigaste, utifrån vad som behöver genomföras enligt riktlinjens bestämmelser, kommer först i dokumentet.

Maria Hagberg

Martin Blixt

Avdelningschef
Utveckling och styrning

Förvaltningsdirektör